

загальної середньої освіти України. У результаті досліджень було зроблено висновок, що учням було цікаво працювати із підручниками, покращилися уміння учнів сприймати і осмислювати тексти, аналізувати інформацію, уміщену в них; підвищилася здатність до творчого самовираження учнів у процесі дискусій, обговорення проблемних ситуацій, підготовки і представлення доповідей, промов, написання есе.

Література:

- 1. Курач Л., Фідкевич О., Снегір'ова, В.** Програма інтегрованого курсу «Російська мова та література» для 10 класу загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням російською мовою (рівень стандарту). *Всесвітня література в сучасній школі*. 2018. № 7. С. 24-33.
- 2. Фідкевич О. Л., Снегір'ова В. В., Курач Л. І.** Російська мова і література. Інтегрований курс. 10 клас : підручник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2019. 152 с.
- 3. Фідкевич О. Л., Снегір'ова В. В., Курач Л. І.** Російська мова і література. Інтегрований курс. 11 клас: підручник. Київ: КОНВІ ПРІНТ, 2019. 159 с.
- 4. Горошкіна О.М.** Функції підручника української мови в компетентнісній парадигмі. *Studia Ukrainika Posnaniensia*. 2019. №1. С.93-102.

Хорошковська-Носач Тетяна Петрівна,

науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури Інституту педагогіки НАПН України, м. Київ, khoroshkovska@ukr.net

ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTІ ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ

Освіта в Україні проходить інтенсивний процес реформування, що передбачає зміни не лише в організації

освітнього процесу, а й у філософії змісту, методів і прийомів навчання, які мають відповідати тенденціям розвитку інформаційного суспільства. Упровадження компетентнісного підходу до навчання є дієвим освітнім інструментом розвитку особистості, здатної до активної життєдіяльності в умовах швидкого зростання інформаційних потоків, до сприйняття інформації, поданої у різних модальностях, зокрема шляхом читання.

Досліджуючи різні аспекти читання, сучасні науковці використовують поняття «грамотне читання», «читацька грамотність», «читацька компетентність», «читацька культура», «читацькі вміння». Нам імпонує дефініція «читацька компетентність», яке розглядаємо як складну психолого-педагогічну систему, що має певну структуру й виконує багато функцій.

У Законі України «Про освіту» [1] компетентність трактується як динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати навчальну діяльність. Отже, читацька компетентність – це якість особистості, яка вдосконалюється протягом усього її життя в різних ситуаціях діяльності.

Проблемам контролю навчальних досягнень учнів, зокрема й читацької компетентності присвячені роботи багатьох учених: Н. Бібік, І. Булах, О. Вашуленко, І. Гудзик, Ю. Жука, А. Забуліоніса, В. Звонникова, І. Іванюк, Г. Ковальової, Е. Красновського, Т. Лукіної, О. Локшиної, О. Ляшенка, В. Мартиненко, С. Науменко, О. Овчарук, О. Савченко, Н. Самилкіної, Г. Щекатунової та інших. Серед них низка дисертаційних досліджень, присвячених: контролю сформованості іншомовної комунікативної компетенції учнів (Гром К.), контролю мовленнєвих навичок (Алхасов Я.), умінь монологічного усного мовлення учнів (Антонова І.), вимірюванню та оцінці рівня сформованості вмінь учнів у

монологічному усному мовленні (Долгова Л.), контролю засвоєння навчальної інформації (Жуковська З.), проблемі тестування як засобу вимірювання сформованості комунікативної компетенції (Лаврова Н.), тестуванню рівня навченості учнів іншомовному читанню та письму (Шаповалова Т.).

Однак, аналіз наукової літератури свідчить про те, що методики, пов'язані з педагогічним контролем результатів формування та розвитку окремих аспектів читання, є громіздкими, потребують багато навчального часу на етапах контролю, не дозволяють однозначно трактувати результати контрольного опитування, не можуть бути використані для оперативного корегування методики навчання на різних етапах навчального процесу.

Актуальність проблеми педагогічного контролю сформованості читацької компетентності учнів обумовлена суперечностями між: 1) необхідністю діагностики рівня розвитку читацької компетентності для цілеспрямованої інтеграції учня в сучасне інформаційне суспільство та інтегративним характером поняття «читацька компетентність», складність і неоднозначність розуміння якого ускладнює однозначну інтерпретацію результатів вимірювання; 2) значним обсягом різнопланової навчальної інформації, представленій в підручниках української мови для закладів загальної середньої освіти різних авторів, і значним часом процедур вимірювання, що ґрунтуються на традиційних підходах до вимірювання читацької компетентності; 3) текстовою природою взаємодії суб'єкта з навчальною інформацією, представленою в підручниках, і відсутністю досліджень діалогічної взаємодії суб'єкта навчання з навчальною інформацією, поданою в різних модульностях.

Формування компетентнісно орієнтованих підходів у загальній освіті потребує вибір як основного об'єкта діагностики особистість учня і розробку нового діагностичного інструментарію, що дозволяє встановити

взаємообумовленість рівня оволодіння складниками читацької компетентності, використання методів кількісного та якісного аналізів, процедур інтерпретації.

Таким чином, постає проблема приведення теорії і практики педагогічних вимірювань читацької компетентності в процесі навчання української мови відповідно до парадигми особистісно орієнтованого навчання.

Вважаємо, що вимірювання рівня читацької компетентності учнів на уроках української мови буде успішним, якщо: 1) буде ґрунтуватися на діагностичному інструментарії, який дасть змогу здійснити багатовимірну оцінку рівня компетентності шляхом вимірювання її складників, що дозволить вчителю цілеспрямовано діагностувати результати навчальної діяльності учня та корегувати методику навчання; 2) з урахуванням специфічних особливостей текстів шкільного підручника української мови будуть визначені його найважливіші якісні характеристики, які дозволяють дібрати відповідні тестові завдання для вимірювання певних складників читацької компетентності, що, у свою чергу, дасть можливість учителю правильно інтерпретувати результати вимірювань і здійснювати корекцію навчальної діяльності; 3) організація процесів вимірювання буде обумовлена педагогічними цілями й завданнями на різних етапах навчання української мови.

Отже, для успішного контролю сформованості читацької компетентності учнів необхідно: 1) розробити технологію оцінювання читацького розвитку особистості, яка надасть учителю можливість аналізувати й порівнювати емпіричний матеріал з читання у вигляді, що дозволить оперативно коригувати процес навчання української мови; 2) запропонувати структуру та зміст дидактичного вимірювального інструментарію на основі тестових технологій для діагностики рівня читацької компетентності учнів; 3) застосувати диференційований підхід у розробці теоретичних і технологічних проблем поетапного

вимірювання рівня читацької компетентності, що має потенціал системного характеру; 4) розробити кваліметричні процедури різного рівня, що будуть основою моніторингу читацької компетентності і дозволять включення засобів педагогічної діагностики в реальний процес навчальної читацької діяльності, що, у свою чергу, дозволить усвідомити результативність і можливість її коригування.

Література

1. **Про освіту** : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.10.2020).

Цалапова Оксана Миколаївна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», м. Старобільськ.
oksanacalapova1998@gmail.com

АРХЕТИП МАСКИ ЯК ВИРАЗНИК ДИТЯЧИХ СТРАХІВ У ТЕКСТІ «23 ОБРАЗИ ПЕТРИКА П'ЯТОЧКИНА» Н. ГУЗЄВОЇ

Дитяча книга – особливе явище в царині художньої літератури. Її відрізняє динамізм, сюжетність, імпліцитна повчальність, цікавість. Отже, дитяча книга – це «культурний феномен, у якому, по-перше, акумулюються актуальні тенденції кожної конкретної культури кожної конкретної епохи; по-друге, проектується ставлення суспільства до дитинства як соціокультурного феномену» [6].

Поза сумнівом, дитяча книга є емоційно насиченим текстом, оскільки головною її функцією є функція впливу. Дитина, на думку психологів, має всього чотири головні емоції – злість, страх, печаль, радість. Кожна з них виконує